

Н. Г. ЛЮТА, канд. геол.-мінерал. наук, учений секретар (УкрДГРІ)

І МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ “АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОНІТОРИНГУ І НАУКОВОГО СУПРОВОДЖЕННЯ НАДРОКОРИСТУВАННЯ ТА ГЕОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ “ГЕОМОНІТОРИНГ-2013”, м. СУДАК, 9–13 ВЕРЕСНЯ 2013 р.

З 9 по 13 вересня 2013 р. у м. Судак (АР Крим) було проведено конференцію “Геомоніторинг-2013”, присвячену актуальним питанням моніторингу і наукового супроводження надрокористування (МтНС) і геологічної експертизи. За сприяння Державної служби геології та надр України (Держгеонадра) її організували і провели Український державний геологорозвідувальний інститут (УкрДГРІ) та Всеукраїнська громадська організація “Ноосфера”.

У роботі конференції брали участь провідні фахівці підприємств Держгеонадра

України: ДО “Центральна територіальна інспекція геологічного контролю”, ДГП “Геоекспертиза”, ПАТ “Національна акціонерна компанія “Надра України”, Державна комісія України по запасах корисних копалин (ДКЗ України), ДГП “Укр-геофізика”, УкрДГРІ, ДРГП “Донецькгеологія”, КП “Кіровгеологія”, вітчизняних наукових закладів (Харківський НУ ім. В. Н. Каразіна, ДУ Інститут економіки природокористування і сталого розвитку НАН України), співробітники Геологічної служби Фінляндії, а також представники зацікавлених

організацій і видобувних компаній: Іршанського гірничо-збагачувального комбінату (ГЗК), Межиріченського ГЗК, “Карбона Енерго”, ПП “Кривбасакадемінвест”, “Технікс” та ін.

Голова Держгеонадра В. О. Дудінов звернувся до учасників конференції з привітальним листом, в якому зазначив, що проведення конференції “Геомоніторинг-2013” є чудовою нагодою для ознайомлення з напрацюваннями і досягненнями нашої галузі, а злагоджена робота учасників – запорукою вироблення узгоджених позицій по переходу Украї-

ни до екологічно безпечного стійкого розвитку нашої держави.

На конференції було розглянуто широке коло питань моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи за такими напрямками:

- організаційні питання проведення моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи;

- особливості проведення моніторингу і наукового супроводження надрокористування для різних видів корисних копалин (нафта і газ; металічні, неметалічні

Учасники конференції (9–13 вересня 2013 р., Судак, АР Крим). Фотографія О. А. Палямара

та тверді горючі корисні копалини; підземні води);

- нормативна база геологічної галузі;

- принципи ціноутворення та вартісної оцінки робіт з моніторингу і наукового супроводження надкористування та геологічної експертизи тощо.

Доповідь Г. І. Рудька та О. В. Нецького (ДКЗ України) “Концепція моніторингу та наукового супроводження надкористування” була присвячена концептуальним основам моніторингу та наукового супроводження надкористування й удосконаленню методики моніторингу на основі автоматизованих інформаційних систем. У розвиток цієї теми прозвучала доповідь “Інформаційна система моніторингу надкористування об’єктового рівня”, підготовлена фахівцями ДКЗ України спільно з ПП “Кривбас-академінвест”.

Ціла низка доповідей була присвячена питанням загального стану нормативної бази у сфері геології та надкористування, модернізації державної системи управління, організації договірної роботи та ціноутворення в процесі

підготовки та ведення МтНС. Інноваційно-інвестиційні аспекти розвитку надкористування і гірничої діяльності в умовах реформування рентних відносин в Україні були розглянуті в доповіді М. В. Жикаляка (ДРГП “Донецькгеологія”).

Аналіз кошторисно-нормативної бази геологічної галузі як засобу забезпечення ефективності геологорозвідвальних робіт (ГРР) та аналіз систем визначення вартості ГРР як засобу обґрунтування початкових (максимальних) цін виконання конкурсних геологічних завдань були розглянуті в доповідях М. В. Ткаченко і В. О. Соколова (ДГП “Геоекспертиза”).

Нормативно-правове забезпечення моніторингу і наукового супроводження в Україні та проблемні питання, що виникають у процесі надання послуг з моніторингу, було проаналізовано в доповіді “Деякі проблемні питання нормативних документів з організації моніторингу та наукового супроводження надкористування” С. В. Гошовського та О. В. Зур’яна (УкрДГРІ). Геолого-економічні питання оцінки впливу параметрів природної якості

родовищ на техніко-економічні результати роботи гірничих підприємств та аналіз факторів невизначеності і ризиків під час оцінки родовищ було висвітлено в доповідях О. В. Зур’яна та О. І. Левченка (УкрДГРІ).

Стан забезпечення моніторингу та наукового супроводження надкористування нормативними документами (стандартами, технічними умовами тощо) було проаналізовано в доповіді В. Л. Плужнікової, С. П. Сахарук (УкрДГРІ) та І. І. Мартиненка (Держгеонадра України). Проблемні питання, які виникають під час підготовки та організації ведення моніторингу, були озвучені А. Ф. Ляшком (УкрДГРІ). Особливостям формування договірних відносин у процесі надання послуг з МтНС була присвячена доповідь І. С. Карленка (УкрДГРІ).

У доповіді представниці Геологічної служби Фінляндії Я. Лохви було висвітлено роль цієї служби в мінерально-сировинному секторі та перелік питань, вирішенням яких опікується Геологічна служба, а також досвід створення геопорталів для інформатизації суспільства з питань, що

стосуються мінеральної бази країни та її екологічного стану. За сприяння Геологічної служби Фінляндії в Україні виконуються роботи за проектом зі створення геоінформаційної інфраструктури в геологічній галузі, про хід реалізації якого йшлося в доповіді Т. В. Зур’ян, О. О. Ліхосерстова (УкрДГРІ).

Значна частина доповідей була присвячена досвіду та особливостям моніторингу і наукового супроводження геологічного вивчення і розробки родовищ різних видів корисних копалин.

Досвід проведення МтНС ДГП “Укргеофізика” було представлено в доповіді Ж. Б. Тимофєєвої та І. М. Іванюти.

Предметну доповідь, присвячену шляхам підвищення ефективності МтНС об’єктів підземних вод, підготував Г. Г. Лютий (УкрДГРІ). Ця доповідь викликала значний інтерес і жваве обговорення. Досвід та особливості моніторингу і наукового супроводження геологічного вивчення і розробки родовищ підземних вод було проаналізовано в доповіді І. В. Саніної (УкрДГРІ). У доповіді Н. Г. Лютої

(УкрДГРІ) було викладено досвід використання створених у попередні роки баз даних геологічної інформації для підвищення ефективності та якості МтНС і створення спеціалізованих блоків баз даних геологічної інформації щодо об'єктів МтНС.

А. П. Василенко (УкрДГРІ) спільно з представником замовника моніторингу – Іршанського ГЗК – В. М. Трохименком доповіли про перші результати проведення МтНС розробки титанових родовищ у межах західної частини Українського щита. О. А. Лисенко (УкрДГРІ) підготував доповіді про особливості МтНС розробки родовищ вогнетривких і тугоплавких глин і про досвід застосування закладки виробленого простору після відпрацювання родовищ підземним способом.

Особливостям МтНС промислової розробки вугільних родовищ Донбасу було присвячено доповіді Л. В. Ісакова, О. А. Лисенка, С. І. Кочеткова, О. В. Ковтуна і І. В. Васильєвої (УкрДГРІ). В. О. Старинський (УкрДГРІ) розповів про досвід наукового супроводження надрокористування на нафтогазоперспективних об'єктах зі складною сейсмогеологічною будовою.

Деякі наукові аспекти моніторингу родовищ нерудних корисних копалин було розглянуто в доповіді Ю. М. Веклича та О. М. Пилипчук.

Серед широкого кола питань, обговорюваних на конференції, особливу увагу було приділено питанням нормативних документів з організації МтНС, зокрема Методичним рекомендаціям з проведення МтНС. Найдосвідченішими в проведенні МтНС, як показала робота конференції, на сьогодні є спеціалісти ДКЗ України та УкрДГРІ.

У процесі обговорення з'ясувалося, що нині існує два основних підходи щодо

проведення МтНС – з одного боку, підхід УкрДГРІ, який визначає необхідним польове обстеження об'єкта моніторингу щонайменше один раз на рік, і з другого – підхід ДКЗ України, за яким обстежуються лише дуже складні об'єкти. Натомість ДКЗ України більшу увагу приділяє створенню інформаційної системи моніторингу. Очевидно, коли всі спеціалізовані підприємства набудуть достатньо досвіду в процесі МтНС, цих підходів стане ще більше. Однак супровід, мабуть тому і зветься “науковим”, що крім доволі рутинних процедур з перевірки дозвільної документації надрокористувачів, передбачає і наукову складову, яка часто обумовлюється необхідністю врахування суто індивідуальних, а інколи й унікальних властивостей об'єктів моніторингу. Тому порядок надання послуг з МтНС різними спеціалізованими підприємствами в принципі не може бути абсолютно однаковим, і паралельне існування різних підходів до обстеження об'єктів моніторингу видається цілком обґрунтованим. Які з них найбільш прийнятні та обґрунтовані, очевидно, покаже час.

12 вересня учасники конференції здійснили автобусно-пішоходну екскурсію на сонячну електростанцію та печеру Мармурову.

Упродовж усього часу перебування в м. Судаку учасники конференції мали нагоду милуватися чудовою природою Східного Криму, унікальними пам'ятками природи й архітектури.

Конференція відзначила, що прийняті в останні роки законодавчі та нормативні документи і рішення щодо запровадження і проведення моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи значною мірою сприяють реалізації держав-

ної політики в сфері надрокористування, забезпечують дотримання вимог нормативно-правових актів у процесі надрокористування, зокрема виконання особливих умов, передбачених спеціальними дозволами на користування надрами, дають змогу оцінити стан і виконувати прогнозування змін геологічного середовища внаслідок надрокористування, забезпечують розроблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо оптимізації процесів надрокористування тощо.

За підсумками роботи конференції “Геомоніторинг-2013” було прийнято проект Ухвали, розміщений на офіційному сайті УкрДГРІ, який після опрацювання з урахуванням зауважень і пропозицій учасників конференції буде надіслано до Держгеонадр. Проект Ухвали конференції вміщує такі пропозиції:

- визнати першочерговою необхідність розробки й удосконалення нормативного та науково-методичного забезпечення моніторингу і геологічного супроводження надрокористування та геологічної експертизи в Україні;

- звернутися до Держгеонадр України з проханням передбачити в наступному році постановку досліджень з розробки та вдосконалення нормативно-методичної бази моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи, а також забезпечити їхнє належне фінансування. Передбачити в пооб'єктному плані УкрДГРІ тематику зі створення нормативної та науково-методичної основи моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи за основними видами корисних копалин;

- враховуючи значний досвід УкрДГРІ в роботах з моніторингу і наукового супроводження надрокористування, висококваліфіко-

вані кадри інституту, а також покладене на УкрДГРІ завдання з удосконалення нормативно-методичного забезпечення і наукового супроводження надрокористування, звернутися до Держгеонадр України з проханням відновити акредитацію УкрДГРІ на проведення моніторингу і наукового супроводження надрокористування з усіх видів корисних копалин;

- удосконалити методичні підходи щодо визначення вартості робіт з моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи; забезпечити максимальну уніфікацію таких підходів на спеціалізованих підприємствах; розробити та затвердити відповідні нормативи;

- запровадити практику проведення засідань за круглими столами для вирішення поточних питань, які виникають у процесі виконання робіт з моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи на базі Держгеонадр України або спеціалізованих підприємств;

- рекомендувати Держгеонадрам продовжити співпрацю з Геологічними службами країн Євросоюзу з метою вдосконалення інформаційного забезпечення надрокористування на основі сучасних інформаційних технологій.

Учасники конференції були одностайні в думці, що проведення такого заходу було корисним і що в майбутньому буде доцільним проводити зустрічі в подібному форматі щороку задля забезпечення прозорості у відносинах між спеціалізованими підприємствами, що проводять МтНС, і власне надрокористувачами.

Фотографії В. М. Іконнікова.